

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. I. Præmittitur quod apud omnes est certum, & referuntur sententiæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

Actio ad Eucharistiam, Ad probationem Antecedentis dicendum est, posse quidem hominem qui recipit Extremam Unionem, habere voluntatem explicitam, quā proponat se amplius non communicaturum; velle tamen non posse, quod Extrema Unio non ordinetur ad Eucharistiam tanquam ad finem, cum omnia sacramenta nova legis, ex sua natura & institutione id habeant unde propolium illud iterum non communicandi, tollit quidem seu impedit votum explicitum & formale Eucharistiae, non tamen votum ejus implicitum & virtuale, cum illud in receptione cujuslibet sacramenti imbibatur, ut ex supra dictis patet.

Respondeo secundò, dato Antecedente, negando Consequentiam; nam ut §. precedenti coroll. ostensum est, votum implicitum Eucharistiae in Baptismo (idem cum proportionem dicendum de Penitentia) speciali quadam ratione imbibitur, quā non includitur in aliis sacramentis; quia nimirum inchoatio vitae spiritualis, quā fit in Baptismo, specialiter ordinatur ad perfectionem & consummationem ejusdem vitae spiritualis, quā fit in Eucharistia, juxta illud quod ex Dionysio supra retulimus: *Non contingit aliquem perfici perfectione hierarchica, nisi per divinisimam Eucharistiam.*

Obijciens tertio: Si votum Eucharistiae esset necessarium ad consequendam primam gratiam, sequeretur quod ille qui suscipit aliquod sacramentum, aut facit actum charitatis, teneretur habere expressum desiderium communicandi, & recipiendi Eucharistiam, quamprimum possit: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud.

Respondeo negando sequelam Majoris: Tum quia votum Eucharistiae quod dicimus esse medium necessarium ad salutem, non est explicitum & formale, sed duntaxat implicitum & virtuale: Tum etiam, quia desiderium communicandi solum est votum & desiderium Eucharistiae, ut particulare sacramentum est, & respectu particularis effectus ejus: votum autem Eucharistiae quod dicimus esse de necessitate salutis, fertur ad Eucharistiam ut est causa universalis aliorum sacramentorum, & quatenus habet incorporare nos Christo, illique nos perficere unire, qui est finis omnium sacramentorum, D

ut antea declaravimus.

ARTICULUS V.

Quandomam Christus instituit Eucharistiae sacramentum:

§. I.

Praemittitur quod apud omnes est certum, & referuntur sententia.

91. Certissimum est secundum fidem; sacramentum Eucharistiae fuisse institutum à Christo in nocte cenae ultimae, factae cum Discipulis, pridie quam pateretur: Idem aperte testantur Evangelistae, praesertim Matthaeus cap. 26. his verbis: *Cenantes autem eis, accepit Iesus panem, benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis, & ait: Accipite & comedite. Hoc est corpus meum.* Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis dicens: *Bibite ex hoc omnes, hic est enim san-*

A *guis meus &c.* Id etiam habetur in Concilio Viennensi, Clementinā unicā de reliquiis & veneratione Sanctorum, & in Tridentino sessione 13. cap. 1. ubi sic dicitur: *Ita majores nostri omnes, quotquot in vera Ecclesia fuerunt, qui de sanctissimo hoc sacramento diservierunt, apertissime professi sunt, hoc tam admirabile sacramentum in ultima cena Redemptorem nostrum instituisse.* Et cap. 2. *Salvator noster discessurus ex hoc mundo ad Patrem, sacramentum hoc instituit, in quo divitias divinisimae suae amoris veluti in nos effudit.* Idem proficitur Ecclesia in Canone Missae, verbis illis: *Qui pridie quam pateretur, accepit panem &c.*

Tres hujus rei congruentias assertit S. Thomas hic art. 5. Prima est, quia cum Christus vellet in propria specie discedere ab Apostolis, congruum fuit, ut seipsum relinqueret in specie aliena. Quam rationem insinuat Emilianus homil. 4. in Pascha, his verbis: *Quia corpus assumptum ablaturus erat ab oculis, & illaturus fideribus, necesse erat ut die cenae sacramentum corporis & sanguinis sui consecraret nobis, ut coheretur fegiter per mysterium, quod semel offerebatur in pretium.* Secunda est, quia cum sine fide passionis Christi non possit esse salus, juxta illud Apostoli ad Romanos 3. *Quem posuit Deus propitiorem per fidem, in sanguine ipsius,* oportuit ut omni tempore esset apud homines aliquod repraesentativum passionis Christi, subinde quod Christus pridie quam pateretur, suae passionis mox futurae, memoriale nobis exhiberet in sacramento Eucharistiae. Tertia, quia ea quae ultimò dicuntur & fiunt, maxime amicis recedentibus, magis memoris commendantur, eo quod magis tunc inflammatur affectus ad amicos, & ea ad quae magis afficimur, profundius animo imprimuntur, proindeque ut sacramentum corporis & sanguinis Christi, vehementius commendaretur Apostolis, congruum fuit ut Christus in ultimo suo discessu ab eis, ipsum institueret. Addi potest quod testamentum fieri solent ante mortem testatoris: unde cum Christus in Eucharistia, suum corpus & sanguinem Discipulis, & aliis fidelibus, quasi testamento legaverit, ut dicitur Lucæ 22. convenientissimum fuit, ut pridie quam moreretur, mirabile hoc sacramentum institueret.

In hoc, ut dixi, conveniunt omnes fideles, sive Latini, sive Graeci, sed magna & celebris est inter illos controversia, de die quā Christus ultimam cenam cum Apostolis fecit. Graeci enim, ut suum ritum & sententiam de consecratione Eucharistiae in pane fermentato tueantur, asserunt Christum, cenam illam celebrasse non die aut lunā 14. primi mensis, nam tunc non licebat Judaeis comedere fermentatum, ut patet Exodi 12. sed die aut lunā 13. quo tempore Judaei, non azymis, sed fermentatis panibus utebantur.

Sunt etiam quidam ex Latinis, ut Stella in Lucam, Oleaster, Luyfius, & alii, qui eandem sequuntur sententiam, diverso tamen ducti fundamento: Ideo enim volunt Christum manducasse Agnum lunā 13. quia (inquunt) ita lex statuebat: quod enim dicitur Exodi 12. Agnum immolandum esse lunā 14. ad vespertam, existimant debere intelligi de prima vespere, quae est finis lunae seu diei 13. Graeci verò, licet admittant Agnum debuisse manducari juxta legem, lunā 14. in secunda vespere, addunt tamen Christum anticipasse unā die, & manducasse illum lunā 13. quod colligunt ex eo quod Ioan. 18. dicitur quod Sacerdotes non introierunt in Praetorium (eā scilicet die quā Christus crucifixus est) ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha; Ex hoc

hoc enim videtur sequi, Christum qui in die precedenti comederat Agnum, anticipasse diem statutum in lege. Ut hæc melius percipiantur, & vera stabiliatur sententia, duo breviter hic præmittenda sunt, quæ Scripturæ Interpretes fuscè expendunt.

99. In primis sciendum est, Judæos menses computare solitos fuisse, secundum lunas, ita ut primum diem mensis cuiuslibet, à prima luna seu Neomenia notarent, anni verò initium lumerent à prima luna post veris æquinocetium; ita ut ab ea inciperet primus mensis dictus Hebraicè *Abib*, Caldaicè *Nisan*, Martio nostro correspondens, de quo dicitur Exodi 12. *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni*, quia nimirum tali mente Deus à Pharaonis tyrannide eos eduxerat. Dierum verò tres differentias agnoscebant, scilicet legalium, naturalium, & artificialium. Dies legales accipiebantur à vespere unius diei, ad vespeream subsequenteris, juxta illud Levitici 23. *A vespere usque ad vespeream, celebrabitis sabbata vestra*. Ubi per sabbata intelligenda sunt quælibet festa maxime solemniora; nam eodem loco festum expiationis celeberrimum, vocatur *sabbatum requiescentis*. Vnde D. Thomas in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 2. quæstion. 3. ad 3. sic ait: *Quamvis ante Christi resurrectionem, à mane in mane computaretur: tamen hoc erat speciale in solemnitatibus legis, quod computabatur dies à vespere ad vespeream*; eo modo quo in Ecclesia modò festa incipiunt, quoad officium, à prima vespere, usque ad secundam. Dies naturales accipiebantur apud Hebræos, sicut apud nos, à media nocte, in medium noctis sequentis vel ut aliquibus placet, & insinuat D. Thomas loco citato, ab ortu Solis, in ortum subsequentem. Dies verò artificiales condistinguebantur etiam sicut modò contra noctem, ita ut comprehenderent tantum illud spatium, in quo lux Solis apparebat.

100. Sciendum est præterea, inter festa Judæorum, duo maxime apud eos solemniora fuisse, nempe festum Paschæ, sive transitus, & festum Azymorum: ex quibus primum erat institutum in memoriam beneficii, quo Angelus vastator, transiens per Ægyptum, primogenitosque Ægypti interimens, Hebræos salvos & intactos reliquerat: secundum verò in recordationem alterius beneficii, priori succedentis, quo eadem nocte post interemptos primogenitos Ægyptiorum, Hebræi ex Ægypto festinanter egressi sunt, Ægyptiis urgentibus, ita ut cum non possent fermentare panes, præproperè azymos coxerint, ut Exodi 12. narratur. Inter has autem duas festivitates, hæc est notanda differentia, quod Pascha unà tantum die, eaque integrâ, scilicet 14. luna primi mensis, sub vespeream celebrabatur, ut patet Exodi 12. Levitici 13. Deuteronomio 16. subindeque ejus solemnitas non incipiebat in vigilia præcedenti, sive in vespere lunæ 13. nec cum vigilia sabbati quietis concurrebat: At verò celebritas Azymorum complectebatur septem dies legales completos, quorum primus & septimus festivi erant, & solemnissimi, propter quod solemnitas primæ diei azymorum, quæ erat luna 15. incipiebat à vespere lunæ 14. & sic Pascha sive Pascha conjungebatur cum festo Azymorum; ita ut à cœna paschalis agni, comedendi cum azymis, usque ad vigesimum primum diem ejusdem mensis inclusivè, panis fermentatus intra domos Judæorum non extaret. Ita apertè ex Scriptura colligitur, nam Exodi 12. sic habetur: *Mensis iste vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni. Decima die men-*

A. *sis, tollat unusquisque agnum per familiam & domum suam, & servabit eum usque ad quartam decimam diem mensis hujus, immolabitque eum universa multitudo Israel, ad vespeream; & edent carnes nocte illa, azymos panes, & comedent sformantur: habentis autem hunc diem in monumendum, & celebrant eum solemnem Domino: septem diebus azymis comedetis, in die primo non erit fermentatum in domibus vestris; dies prima erit sancta, & solummodo dies septima, eadem festivitate venerabitis. Hijs diebus.*

Græci, ut diximus, ut scum ritum & doctrinam de confectione Eucharistiæ in pane fermentato, asserunt Christum Domum carnis agni Paschalis, in qua hoc sacramentum instituit, non celebrasse prima die azymorum, sive luna 15. sed ipsam prævenisse, ita ut suum Pascha celebraverit luna 14. Martii, mortuus verò fuerit luna 15. in qua Judæi post vespeream suam Pascha immolabant, & incipiebant uti azymis. Latini contra ut ritum suum de confectione in azymo decedant, affirmant Christum cœnam agni Paschalis, qua instituit sacramentum Eucharistiæ celebrasse die seu luna 14. mensis primi, ad vespeream, in qua incipiebat solemnitas primæ diei azymorum, indeque Christum in azymo, non verò infectum tato confectione.

S. II.

Vera sententia duplici consensione statuitur.

Dico primò, Christum cœnam agni Paschalis, die seu luna 14. mensis primi, ad vespeream celebrasse, subindeque eadem die sacramentum Eucharistiæ instituisse. Ita communiter Patres & Doctores Latini, imò & D. Chrysostomus, summatim Græcos autoritatis, homil. 85. in Mattheum.

Probatum primò conclusio evidentibus scripturæ sacre testimoniis, nam Matth. 26. dicitur: *Prima autem die azymorum, accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes: Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Et postea dicitur Christum vespere factum cum discipulis cubuisse, & cœnasse; quod idem asseritur Marc. 14. & Lucæ 22. Sed prima dies azymorum, non est decima tertia mensis primi, quia tota die 13. comendebatur panis fermentatus, sed decima quarta, in cujus vespere incipiebant comedere azymos, & non habebat comedere fermentatum, aut illud in domibus habere, ut patet Exodi 12. verbis supra relatis. Ergo Christus non celebravit die decima tertia, sed decima quarta primi mensis, cœnam in qua comendit Pascha, id est Agnum paschalem, & sacramentum Eucharistiæ instituit.*

Nec rectè Euthimius primum diem azymorum explicat, ipsum pridie azymorum: Tum quia addit diem festum azymorum: Et autem dies festus, solus primus & septimus dies azymorum, ut concluditur verbis Exodi supra adductis. Tum etiam, quod incredibile non est, Christum qui in omnibus, iuxta divinæ legis observantissimus, & qui ut ipse dicebat Matthæi 5. *non venit legem solvere, sed implere*, prævaricatum fuisse legem, anticipando diem pro hac celebritate institutum. Et certe, si hoc fecisset, iuste potuissent Iudei hoc illi obprobere, nec tantum laborassent in querendis talibus.